

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ
‘ΠΡΟΣΧΕΔΙΟΥ ΠΡΟΤΑΣΗΣ
ΓΙΑ ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΥΠ.Ε.Π.Θ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Παρουσιάζοντας τις θέσεις της επί του ‘προσχεδίου πρότασης...’, η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Κρήτης δηλώνει την σταθερή προσήλωσή της στις θεμελιώδεις, συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές της πλήρους αυτοδιοίκησης και της αυτοτέλειας, του δημόσιου, δωρεάν και ακαδημαϊκού χαρακτήρα των ΑΕΙ της Ελλάδας και εκφράζει την αντίθεσή της σε κάθε πολιτική οδηγεί στην υπονόμευσή τους. Με την έννοια αυτή αντιτίθεται στην αναθεώρηση διατάξεων του άρθρου 16 του Συντάγματος.

Η Σύγκλητος θεωρεί ως αναγκαία συνθήκη για την αναβάθμιση της ανώτατης παιδείας την επαρκή χρηματοδότησή της, δηλαδή την δραστική αύξηση των σχετικών δημοσίων δαπανών.

Η αυτοτέλεια δεν μπορεί να θεωρείται ανεξάρτητα από την λογοδοσία και ανάληψη ευθύνης. Εφόσον οι πόροι του πανεπιστημίου είναι κρατικοί είναι αναγκαία η λογοδοσία του Πανεπιστημίου προς το Κράτος (και δι’ αυτού προς την κοινωνία). Συνεπώς η αυτοτέλεια συνδέεται ισοσταθμιστικά με την αξιολόγηση, η οποία θα είναι ουσιαστική όταν θα αντανακλά και στην αξία του πτυχίου που παρέχει το Πανεπιστήμιο.

Η Σύγκλητος αναγνωρίζει κατ’ αρχήν την ανάγκη αλλαγών στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη δομή και λειτουργία των ΑΕΙ, ώστε να ανταποκρίνονται στο νέο κοινωνικοοικονομικό εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές γίγνεσθαι.

Για τα προβλήματα της ανώτατης εκπαίδευσης, και για τα προβλήματα της παιδείας γενικότερα, δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Η βελτίωση του Πανεπιστημίου απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και επίμονη προσπάθεια και θα επιτευχθεί σε βάθος χρόνου.

Οι παρατηρήσεις που ακολουθούν δεν συνιστούν την ‘τελευταία λέξη’ του Πανεπιστημίου Κρήτης. Πέρα από τα γενικά και ειδικά σχόλιά του στο ‘προσχέδιο πρότασης’ του ΥΠ.Ε.Π.Θ., το Πανεπιστήμιο Κρήτης θα παρουσιάσει προσεχώς και θα θέσει σε δημόσιο διάλογο αυτοτελή πρόταση με αμιγώς θετικό περιεχόμενο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΡΧΗΣ

Α. Ο νόμος θα έπρεπε να συνιστά ένα γενικό πλαίσιο εντός του οποίου τα Πανεπιστήμια θα αυτορρυθμίζονται (κυρίως, μέσω των Εσωτερικών Κανονισμών τους), δηλαδή να προσανατολίζεται προς την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των πανεπιστημιακών οργάνων.

Γενική διαπίστωση: Το 'Προσχέδιο πρότασης ...' δεν αποτελεί σχέδιο νόμου – πλαισίου, για τους ακόλουθους λόγους:

- 1) Δεν συνιστά πλαίσιο, αλλά σειρά εξειδικευμένων ρυθμίσεων (που στις πλείστες περιπτώσεις δεν αφήνουν κανένα περιθώριο ελευθερίας, ή περαιτέρω εξειδίκευσης).
- 2) Συνιστά μια σειρά τροπολογιών του υφιστάμενου νομικού πλαισίου (που έχει ήδη καταστεί δαιδαλώδες από τις διαδοχικές τροποποιήσεις του).

Β. Ο νόμος - πλαίσιο θα έπρεπε να αντιμετωπίζει συνολικά και συνεκτικά τα ζητήματα της ανώτατης παιδείας καθώς και ζητήματα απόλυτα συνυφασμένα με αυτή, δηλαδή:

1. Την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
2. Τη βασική δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
3. Τις μεταπτυχιακές σπουδές
4. Την έρευνα
5. Την αξιολόγηση

Από τα παραπάνω, η 'πρόταση' του ΥΠ.Ε.Π.Θ. αφορά μόνο στο (2). Τα (1) και (5) έχουν ρυθμισθεί ανεξάρτητα. Το (3) δεν έχει ακόμα γίνει αντικείμενο συνολικής νομοθετικής ρύθμισης.¹ Για το (4) προετοιμάζεται ένα αυτοτελές νομοθετικό πλαίσιο (στο οποίο η έρευνα στα ΑΕΙ αναφέρεται ελάχιστα και μόνο σε σχέση με τα ερευνητικά ιδρύματα της χώρας).

Συμπέρασμα :

Η 'πρόταση' του ΥΠ.Ε.Π.Θ. θα έπρεπε να έχει μεγαλύτερο θεματικό εύρος και μικρότερο ρυθμιστικό βάθος.

Χρειαζόμαστε πολύ περισσότερο μια 'οριζόντια συνεκτικότητα' και πολύ λιγότερο μια συσσωρευση αποσπασματικών, *ad hoc* και ειδικών ρυθμίσεων.

Σημείωση:

Η υφιστάμενη δομή του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο είναι αρμόδιο για τα θρησκευόμενα αλλά αναρμόδιο για την έρευνα, είναι μάλλον απρόσφορη για την ανάληψη του εγχειρήματος να καταρτισθεί ένα ευρύ και συνεκτικό νομικό πλαίσιο για την ανώτατη εκπαίδευση και την έρευνα.

Γ. Ειδικότερη επισήμανση επί της αρχής:

Στην 'πρόταση' δεν προσδιορίζεται ρητά η νομική προσωπικότητα των Α.Ε.Ι.. Το ζήτημα οριζόταν σαφώς στον ισχύοντα νόμο: «Τα Α.Ε.Ι. είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα» (άρθρο 3, παρ. 1 του Ν1268/1982).

Η αποσπασματικότητα και ο τροπολογιακός χαρακτήρας της 'πρότασης' αφήνουν αδιευκρίνιστα παρόμοια κρίσιμα ζητήματα, που έχουν ρυθμισθεί με τον ισχύοντα νόμο. Τα ζητήματα αυτά, εφόσον δεν προσεγγίζονται ρητά στην 'πρόταση', πρέπει να θεωρείται ότι μένουν ως έχουν.

Παρά ταύτα, τίθεται το ερώτημα αν η παραπάνω διάταξη παραμένει σε ισχύ. Στο άρθρο 2 της 'πρότασης', με τίτλο «Διάρθρωση των Α.Ε.Ι.», παρεισάγεται αναφορά στο άρθρο 16 παράγραφος 5 του Συντάγματος: «1α. Ανώτατα Εκπαιδευτικά

¹ Πέραν των αρ. 10-14 του Ν.2083/1992. Σχετική 'πρόταση διαλόγου' εκκρεμεί από το 2002.

Ιδρύματα, κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 5 του Συντάγματος, είναι τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία αποτελείται από δύο παράλληλους τομείς: αα) τον πανεπιστημιακό [...] και ββ) τον τεχνολογικό [...].² Είναι, ωστόσο, δεδομένη η πρόθεση της κυβέρνησης (και της αξιωματικής αντιπολίτευσης) να αναθεωρηθεί ακριβώς η επικαλούμενη παράγραφος του άρθρου 16, σύμφωνα με την οποία «[η] ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση».

Συνάγεται ότι, με παρασιωπήσεις και πλάγιες μνείες, επιχειρείται η αποδέσμευση του νόμου από την ισχύουσα συνταγματική θεμελίωσή του. Εφόσον, όμως, ο νόμος αποκόπτεται από το συνταγματικό του έρεισμα, το οποίο τίθεται υπό αίρεση, καθίσταται μετέωρος ως προς ένα απόλυτα ουσιώδες αντικείμενό του, δηλαδή την νομική υπόσταση των Πανεπιστημίων. Προφανώς, νόμος που θα ακολουθήσει την αναθεώρηση του Συντάγματος θα ρυθμίσει την υπόσταση και λειτουργία των ιδιωτικών πανεπιστημίων, και τότε μόνο θα διευκρινιστεί ο χαρακτήρας των υφισταμένων και, επί του παρόντος, δημοσίων.

Συμπέρασμα:

Ενόψει της συνταγματικής αναθεώρησης η νομοθεσία για τα πανεπιστήμια αιωρείται στο κενό και οι προτεινόμενες ρυθμίσεις πρέπει να θεωρηθούν ως προσωρινές και ενδιάμεσες. Προετοιμάζουν το έδαφος του νομοθετικού έργου που θα ακολουθήσει τη συνταγματική αναθεώρηση και με το οποίο θα ρυθμίζεται το νέο τοπίο της ανώτατης εκπαίδευσης και θα επανακαθορίζεται ό,τι αφορά τον δημόσιο χαρακτήρα των (κατά την ισχύουσα νομοθεσία) Πανεπιστημίων, με τρόπο που παραμένει, επί του παρόντος, άδηλος.

Δ. Γενικότερη επισήμανση για το πνεύμα του 'προσχεδίου'

Η 'πρόταση' διατρέχεται από μια δομική αντίφαση η οποία, κατά την πλέον καλοπροαίρετη ερμηνεία, προδίδει την έλλειψη σαφούς προσανατολισμού του νομοθέτη και σύγχυση στόχων: Αφενός ενισχύει την κεντρική κρατική παρέμβαση στα πανεπιστήμια περιορίζοντας δραστικά την διοικητική και ακαδημαϊκή τους αυτοτέλεια και αφετέρου εισάγει ιδιωτικοοικονομικές (αλλά κεντρικά ελεγχόμενες) διαχειριστικές δομές και προοιωνίζεται την αναστολή του δημόσιου χαρακτήρα της ανώτατης εκπαίδευσης. Ως συνέπεια, εμφανίζεται ο κίνδυνος να ασκηθούν στο δημόσιο πανεπιστήμιο αντίρροπες και δυνάμει διαλυτικές πιέσεις, τόσο προς την κρατικοποίηση όσο και προς την ιδιωτικοποίησή του.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ

A. Θεωρούμε ότι μια σειρά από ρυθμίσεις είναι απαράδεκτες διότι προσβάλλουν την ακαδημαϊκή ελευθερία και περιορίζουν την πανεπιστημιακή αυτοτέλεια.

Ειδικότερα:

² Πβ. τη διατύπωση προς αντικατάσταση στον ισχύοντα νόμο: «1α. Η ανώτατη εκπαίδευση αποτελείται από δύο παράλληλους τομείς: αα) τον πανεπιστημιακό [...] και ββ) τον τεχνολογικό [...].»

Άρθρο 4

Εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας των ΑΕΙ

Αναγγέλλεται η κατάρτιση «πρότυπου Γενικού Εσωτερικού Κανονισμού λειτουργίας των Α.Ε.Ι.», προς τον οποίο οφείλουν να συμμορφωθούν σε τακτή προθεσμία τα Πανεπιστήμια. Η μορφή και το περιεχόμενο του εν λόγω «πρότυπου» (που μάλιστα θα εφαρμόζεται υποχρεωτικά μέχρι την «προσαρμογή» των Πανεπιστημίων – βλ. 4.1β) είναι παντελώς άγνωστα.

Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή ρύθμιση η οποία απλώς παραπέμπει σε μελλοντικό νομοθετικό έργο, εφόσον, όπως είναι εν προκειμένω σαφές, δεν πρόκειται για απλή τεχνική εξειδίκευση επί μέρους διατάξεων.³

Με δεδομένο, επίσης, ότι οι απαιτήσεις των Εσωτερικών Κανονισμών αναπτύσσονται στην ήδη κείμενη νομοθεσία (Ν. 2083/1992, αρ. 5.3 α-ια) και συμπληρώνονται από το νομοσχέδιο (αρ. 4.2: ιβ-ιζ), είναι απορίας άξιο σε τι περαιτέρω θα συνίσταται το υπουργικό «πρότυπο» και γεννάται η ανησυχία ότι θα πρόκειται για πλήρη Κανονισμό που θα δίδεται στα Ιδρύματα προς εφαρμογή (εφόσον μάλιστα προβλέπεται ρητώς περίπτωση υποχρέωσης εφαρμογής του ως έχει, χωρίς την παραμικρή επέμβαση του Πανεπιστημίου). Συνάγεται ότι θα πρόκειται όχι για σχήμα αλλά για κανονιστικό κείμενο με πλήρες περιεχόμενο. Τούτο στοιχειοθετεί αυτόχρονα κατάλυση της πανεπιστημιακής αυτοτέλειας

Αντιθέτως, το κανονιστικό πεδίο του Εσωτερικού Κανονισμού που θα (ανα)συντάξει κάθε ΑΕΙ ανάλογα με τις παραδόσεις, τις ανάγκες και τους στόχους του, θα έπρεπε να είναι πολύ ευρύτερο, εκτεινόμενο σε ουσιωδέστερα ζητήματα από αυτά που ήδη ορίζονται. Το κανονιστικό πεδίο του Εσωτερικού Κανονισμού θα έπρεπε να συνιστά μια αληθινή 'χάρτα αυτορρύθμισης' των Πανεπιστημίων.

Άρθρο 13

[Ανώτατη διάρκεια φοίτησης –] Τριμελείς εξεταστικές επιτροπές⁴

Οι ρυθμίσεις περί υποχρεωτικών μαθημάτων θα έπρεπε να επαφίενται αποκλειστικά στους Εσωτερικούς Κανονισμούς των Πανεπιστημίων και στις αποφάσεις των Γ.Σ. των Τμημάτων. Οι προτεινόμενες στην παράγραφο 2 ρυθμίσεις, που είναι κυριολεκτικώς ακατάληπτες, και ο σχεδιαζόμενος εξαναγκασμός των Γενικών Συνελεύσεων των Τμημάτων σε λήψη αποφάσεων για μια αλληλουχία υποχρεωτικών μαθημάτων, με απειλή άνωθεν επιβολής υπό τύπον κυρώσεων, και με επαναλαμβανόμενες επικλήσεις του ωρολογίου (!) προγράμματος, προκαλούν αμηχανία στον επιεική αναγνώστη του νομοσχεδίου.

Οι ειδικότερες ρυθμίσεις περί τριμελών εξεταστικών επιτροπών (παρ. 3) θα προσθέσουν αφάνταστη γραφειοκρατία και λειτουργικό βάρος. Η πρόβλεψη εξαίρεσης του διδάσκοντος-εξεταστή είναι υποτιμητική για τους ακαδημαϊκούς δασκάλους. Αντιθέτως, η ισχύουσα σχετική ρύθμιση (άρθρο 9, παρ. 8, Ν. 2083/1992) είναι ικανοποιητική.

³ Η ίδια στάση του νομοθέτη ανιχνεύεται και σε άλλα σοβαρά θέματα, όπως η επιλογή «εκτελεστικού διευθυντή οικονομικών και διοικητικών υποθέσεων» (αρ. 6.3: «διορίζεται, μετά από προκήρυξη, με πράξη του Υπουργού Ε.Π.Θ. που εκδίδεται ύστερα από πρόταση της Συγκλήτου του οικείου Α.Ε.Ι.»). Όλα τα υπόλοιπα - μεταξύ των οποίων και ο ακριβής ρόλος της Συγκλήτου στην επιλογή - ρυθμίζονται προσεχώς με προεδρικό διάταγμα: αρ. 4.6).

⁴ Το άρθρο σχολιάζεται και παρακάτω, ως προς την ανώτατη διάρκεια φοίτησης.

Άρθρο 14

Δωρεάν διανομή συγγραμμάτων [– Βιβλιοθήκες]

Το άρθρο αυτό, μαζί με το επόμενο, αποτελούν, ίσως, τα πιο ακραία παραδείγματα ενός συγκεντρωτικού, γραφειοκρατικού και αυταρχικού πνεύματος που δυστυχώς διέπει το νομοσχέδιο. Πρόκειται για την θέσπιση «εθνικού καταλόγου πανεπιστημιακών συγγραμμάτων», ρύθμιση εξωφρενική και απαράδεκτη για μια δημοκρατική πολιτεία που σέβεται τις στοιχειώδεις (όχι μόνο ακαδημαϊκές) ελευθερίες. Το εν λόγω μέτρο συνδυάζει την εκθετική αύξηση της κεντρικής γραφειοκρατίας με την εγκατάσταση ενός εκ των πραγμάτων λογοκριτικού μηχανισμού. Το τελευταίο συνιστά και έμμεση παραβίαση της «ελευθερίας διακίνησης των ιδεών» την οποία προστατεύει (εξ άλλου) το πανεπιστημιακό (εφεξής, «ακαδημαϊκό») άσυλο.

Άρθρο 15

Διάρκεια εξαμήνων και εξεταστικών περιόδων – Επιλεγόμενα μαθήματα

Οι καθολικές ποσοτικές ρυθμίσεις, από την αυξημένη αναλογία των υποχρεωτικών επί των επιλεγόμενων μαθημάτων μέχρι τα ανώτατα και κατώτατα όρια συμμετεχόντων σε μαθήματα, είναι αυθαίρετες και στις περισσότερες περιπτώσεις άσκοπες και ανεφάρμοστες. Είναι προφανές ότι τα ανωτέρω, όπου απαιτείται, αποτελούν αντικείμενα εσωτερικών ρυθμίσεων του Πανεπιστημίου, και των ακαδημαϊκών του μονάδων (Τμημάτων και των Τομέων), σύμφωνα με τις ειδικότερες επιστημολογικές και μαθησιακές απαιτήσεις και τις πραγματικές συνθήκες και ανάγκες τους. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις συνιστούν οπισθοδρόμηση σε σχέση με ισχύουσες ρυθμίσεις των άρθρων 24 (*Πρόγραμμα Σπουδών*) και 25 (*Κανονισμός Σπουδών*) του Ν. 1268/1982.

Η δρακόντεια ρύθμιση περί απώλειας του εξαμήνου αν δεν πραγματοποιηθούν και οι δεκατρείς διδακτικές εβδομάδες του (παρ. 1), αποτελεί ρύθμιση αστυνομικού χαρακτήρα και ως τέτοια δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.

B. Σε μια σειρά άλλων ρυθμίσεων υποβάλλουμε τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

Άρθρο 3

Ακαδημαϊκές ελευθερίες και άσυλο

(α) Δεν απαιτείται αναπροσδιορισμός της έννοιας του πανεπιστημιακού ασύλου (και αντικατάστασής του με την έννοια του 'ακαδημαϊκού' ασύλου, η οποία, άλλωστε, δεν ορίζεται στην 'πρόταση'), αλλά εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας από όλους όσους είναι αρμόδιοι γι' αυτό.

(β) Η προσθήκη στην διατύπωση για την «ελεύθερη έκφραση και διακίνηση των ιδεών» της φράσης «με σεβασμό στις ανθρώπινες αξίες» δεν αποτελεί νομικό προσδιορισμό και συνεπώς παρέλκει.

(γ) Σε ό,τι αφορά την άρση του ασύλου, προτείνεται, για τις επείγουσες περιπτώσεις, να αποφασίζει κατά πλειοψηφία το Πρυτανικό Συμβούλιο με αμιγώς ακαδημαϊκή ειδική σύνθεση, δηλαδή αποτελούμενο από τον Πρύτανη, τους Αντιπρυτάνεις και δύο (αντί ενός) φοιτητές. Δεν συμμετέχει, δηλαδή, ο Προϊστάμενος Γραμματείας του ΑΕΙ,

του οποίου η θέση, άλλωστε, σύμφωνα με το άρθρο 6, παρ. 7 της 'πρότασης', καταργείται και αντικαθίσταται από την (ασαφούς καθεστώτος) θέση του 'εκτελεστικού διευθυντή οικονομικών και διοικητικών υποθέσεων' (αρ. 6).

Οι περιπτώσεις που το Πρυτανικό Συμβούλιο δεν κρίνει ως απολύτως επείγουσες παραπέμπονται στην Σύγκλητο, που αποφασίζει κατά πλειοψηφία.

(δ) Είναι θετική η προσθήκη της απαίτησης παρουσίας εκπροσώπου της δικαστικής αρχής σε περίπτωση που δοθεί άδεια επέμβασης της δημόσιας δύναμης.

Άρθρο 5

Τετραετές ακαδημαϊκό - αναπτυξιακό πρόγραμμα

(α) Η χρηματοδότηση των ΑΕΙ από το κράτος στη βάση συμφωνημένων στόχων και αμοιβαίων δεσμεύσεων θέτει κατ' αρχήν έναν αποδεκτό προσανατολισμό.

Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την προτεινόμενη ρύθμιση:

(β1) Δεν διευκρινίζεται πώς εξασφαλίζεται η δεσμευτικότητα της συμφωνίας από την πλευρά του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

(β2) Η έγκριση των προγραμμάτων «ως προς το οικονομικό τους μέρος» από τον Υπουργό Ε.Π.Θ., χωρίς την συνυπογραφή του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών δεν παρέχει ικανή δημοσιονομική εγγύηση.

(β3) Είναι δυσνόητο πώς ένα τετραετές πρόγραμμα μπορεί να «κινείται εντός των προβλεπομένων ορίων του [ετήσιου] κρατικού προϋπολογισμού».

(β4) Η δυνατότητα του Υπουργού να εγκρίνει «εν μέρει» το πρόγραμμα ως προς το οικονομικό του σκέλος συνιστά εν τοις πράγμασι δυνατότητα παρέμβασης στο ουσιαστικό σκέλος του.

Εναλλακτικές προτάσεις προγραμματιστικών / χρηματοδοτικών μέσων για την εφαρμογή των προτεινόμενων πολυετών προγραμματικών συμβάσεων, με πειστικές δημοσιονομικές εγγυήσεις ως προς τη δυνατότητα εκτέλεσης των δεσμεύσεών τους:

(γ1) Θέσπιση κεντρικών αυτοτελών πόρων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (με μοντέλο ανάλογο αυτού που εφαρμόζεται στην τοπική αυτοδιοίκηση)

(γ2) Κατάρτιση, εντός του κρατικού προϋπολογισμού, εθνικού χρηματοδοτικού προγράμματος με αποκλειστικούς και προσημειωμένους πόρους (earmarked funds) κατά το πρότυπο λειτουργίας των κοινοτικών επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΠΕΑΕΚ, Κοινωνία της Πληροφορίας κ.ά.).⁵

Περαιτέρω προτάσεις:

(δ1) Να δίδεται στα ΑΕΙ η δυνατότητα ετήσιας μερικής ανακατανομής των κονδυλίων του τετραετούς προγράμματος.

(δ2) Να προβλέπεται σταθερή χρονική συνάρτηση του προγράμματος με την θητεία της πρυτανικής αρχής.

⁵ Σε κάθε περίπτωση επιθυμούμε την μεγαλύτερη δυνατόν διακριτότητα των δημόσιων πόρων που δαπανά η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο πνεύμα αυτό, οι πόροι που κατευθύνονται στη δημόσια εκπαίδευση πρέπει να είναι άμεσα ορατοί και διακριτοί ώστε να ελέγχονται, να προστατεύονται, αλλά και για να συγκρίνεται η αποδοτική χρήση του δημόσιου χρήματος.

Άρθρο 6

Εκτελεστικός διευθυντής οικονομικών και διοικητικών υποθέσεων

(α) Δεν καθορίζονται οι αρμοδιότητες, τα προσόντα και τα κριτήρια επιλογής του, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αυτή διενεργείται από τη Σύγκλητο (η οποία προβλέπεται να εισηγηθεί στον Υπουργό). Όπως προβλέπεται στην 'πρόταση', η τελική επιλογή από τον Υπουργό λαμβάνει πολιτική διάσταση.

(β) Δεν καθορίζεται το διοικητικό και εργασιακό καθεστώς των [πέντε έως οκτώ] «ειδικών επιστημόνων» που συνιστούν «γραμματεία», η οποία «επικουρεί στο έργο του» τον εκτελεστικό διευθυντή (παρ.5). Η επιλογή των προσώπων και ο καθορισμός της δομής της «γραμματείας» πρέπει να γίνεται βάσει του Εσωτερικού Κανονισμού των ΑΕΙ.

Συνολικά: Πρόκειται για ασαφή ρύθμιση, ενδεχομένως αναιρετική για την πανεπιστημιακή αυτοτέλεια.

Άρθρο 8

Εκλογή αρχών διοίκησης Α.Ε.Ι. – Τμημάτων

Στο ζήτημα της εκλογής των οργάνων, η καθολική συμμετοχή των φοιτητών πρέπει να θεωρηθεί ως ένα θετικό αλλά ημιτελές και μετέωρο βήμα. Το μέτρο πρέπει απαραίτητως να συνδυάζεται με στάθμιση των ψήφων όλων (και των τριών) ομάδων εκλογέων ως προς το ποσοστό συμμετοχής τους.

Το μοντέλο της «διπλής στάθμισης» (με συντελεστική βαρύτητας και αναγωγή στο ποσοστό συμμετοχής), αφενός, παρέχει κίνητρο συμμετοχής με αποτέλεσμα την περαιτέρω «δημοκρατική νομιμοποίηση» της διαδικασίας, αφετέρου, διατηρεί σταθερή την βαρύτητα της ατομικής ψήφου, δίνοντας ταυτόχρονα μεγαλύτερη συλλογική βαρύτητα στο περισσότερο συμμετέχον (δηλαδή, στο λιγότερο αδιάφορο) εκλογικό σώμα.

Άρθρο 9

Επιτροπή Δεοντολογίας

Εξειδικεύεται περαιτέρω η πρόνοια που περιγράφεται στο εδάφιο (στ), παρ. 5 του άρθρου 5 του ισχύοντος νόμου (2083/1992), περί Εσωτερικού Κανονισμού.

Για τα συναφή πειθαρχικά ζητήματα, θα ήταν χρησιμότερος ο εκσυγχρονισμός της απαρχαιωμένης σχετικής νομοθεσίας (Νόμοι 249/1976 και 5343/1932).

Άρθρο 12

Ανταποδοτικές υποτροφίες – εκπαιδευτικά δάνεια

(α) Δεν είναι αποδεκτή η χρησιμοποίηση φοιτητών ως φτηνού μερικώς απασχολούμενου εργατικού δυναμικού, και μάλιστα με το πρόσχημα παροχής «υποτροφίας». Ωστόσο, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η μερική απασχόληση φοιτητών με μειωμένο και ευέλικτο για τους ίδιους ωράριο σε βοηθητικές επιστημονικές – ακαδημαϊκές εργασίες.

(β) Είναι προφανές ότι το κράτος δεν μπορεί να επιβάλει σε ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα την χορήγηση απόκων φοιτητικών δανείων. Συνεπώς, η μόνη σχετική δυνατότητα συνίσταται στην ανάληψη από το κράτος του κόστους

δανεισμού. Ωστόσο, αν και γίνεται μνεία μιας μελλοντικής κοινής υπουργικής απόφασης (του ΥΠΕΠΘ και του ΥΠΕΘΟ), το αντικείμενό της δεν διευκρινίζεται.

(γ) Η ενίσχυση με υποτροφίες των φοιτητών που διακρίνονται (καθώς και στη βάση κοινωνικών κριτηρίων) αποτελεί υποχρέωση του κράτους κατά συνταγματική επιταγή (αρ. 16.4Σ), την οποία επ' ουδενί δεν υποκαθιστά η χορήγηση «ανταποδοτικών» υποτροφιών και η θέσπιση ατόκων δανείων.

Άρθρο 13

Ανώτατη διάρκεια φοίτησης [– Τριμελείς εξεταστικές επιτροπές]

(α) Η μείωση του μέσου χρόνου φοίτησης και η βελτίωση του λόγου αποφοιτούντων προς εισαγομένους πρέπει να αποτελούν συνδυαστικά στόχο κάθε ακαδημαϊκής μονάδας και να συνυπολογίζονται κατά την αξιολόγησή της. Όλες οι υπόλοιπες ρυθμίσεις πρέπει να επαφένται στις ακαδημαϊκές μονάδες.

(β) Προτείνουμε, μετά την υπέρβαση κατά 50% του κανονικού χρόνου φοίτησης, να μην ισχύει πλέον το δικαίωμα του εκλέγεσθαι σε ακαδημαϊκά όργανα.

Άρθρο 14

Δωρεάν διανομή συγγραμμάτων – Βιβλιοθήκες

Ο θεσμός του μοναδικού και υποχρεωτικού πανεπιστημιακού συγγράμματος είναι αναχρονιστικός και αντίθετος προς βασικές αρχές της απόκτησης της γνώσης στο πλαίσιο της ανώτατης εκπαίδευσης. Δεν επιτρέπεται η διανομή ενός και μοναδικού συγγράμματος να ισχύει ως γενικευμένη και υποχρεωτική πρακτική.

Προτείνεται να προσδιορίζεται κονδύλι συγγραμμάτων – βιβλιοθήκης ανά ακαδημαϊκή μονάδα, η διάθεση του οποίου θα γίνεται με εσωτερική απόφαση.

Άρθρο 18

Κατανομή ετήσιων πιστώσεων – Πλήρωση κενούμενων θέσεων

Ο ενδιάμεσος ρόλος που αποδίδεται στα όργανα της Σχολής για την κατανομή των θέσεων είναι αναντίστοιχος προς τη μειωμένη θεσμική τους βαρύτητα μέσα στο σύστημα και συνεπώς προβληματικός.

Άρθρο 19

Γνωστικά αντικείμενα και προκηρύξεις θέσεων μελών ΔΕΠ

(α) Η προσπάθεια αποφυγής φωτογραφικών προκηρύξεων με την εισαγωγή ασαφών διακρίσεων μεταξύ «ενιαίων» και «αυτοτελών» γνωστικών αντικειμένων δεν συνιστά πρόοδο σε σχέση με την απλούστερη πρόβλεψη του υφιστάμενου νόμου.

(β) Προκαλεί ιδιαίτερες επιφυλάξεις η πρόβλεψη νομοθετικής ρύθμισης (με προεδρικό διάταγμα) για την προσαρμογή «των γνωστικών αντικειμένων των ήδη υπηρετούντων μελών ΔΕΠ» στα ανωτέρω.

Άρθρο 20

Προϋποθέσεις εκλογής μελών ΔΕΠ

Είναι θετική η συνεκτίμηση της διδακτικής ικανότητας του υποψηφίου. Ωστόσο, είναι απαράδεκτη η αναφορά σε «έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης» για προσωπική κρίση. Αυτό συνιστά εκτροπή από τους σκοπούς της διαδικασίας αξιολόγησης, η οποία αφορά σε ακαδημαϊκές μονάδες και δεν παρεμβάλλεται στην εξέλιξη των διδασκόντων.

Άρθρο 21

Δοκιμαστικό Μάθημα

Η θέσπισή του είναι θετική. Όμως, κάθε ειδικότερη ρύθμιση σχετική με τη διεξαγωγή του πρέπει να επαφίεται στους Εσωτερικούς Κανονισμούς και τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των Τμημάτων.

Άρθρο 22

Εκλογή και εξέλιξη μελών ΔΕΠ

Η διαδικασία εξέλιξης δεν μπορεί να αφορά παρά τον κρινόμενο προς εξέλιξη και μόνον. Επιπλέον, οι ανοικτές διαδικασίες εξέλιξης, ως έχουν, δίνουν ένα αθέμιτο και αντιακαδημαϊκό κίνητρο για την αύξηση των θέσεων ΔΕΠ του Τμήματος.

Προτείνεται οι διαδικασίες εξέλιξης να είναι κλειστές.

Άρθρο 23

Εισηγητικές επιτροπές και εκλεκτορικά σώματα

(α) Η τήρηση των προθεσμιών υποβολής εισηγητικών εκθέσεων πρέπει να επιδιώκεται και να αποτελεί μέλημα του Εσωτερικού Κανονισμού και ειδικότερων αποφάσεων των Γ.Σ. των Τμημάτων. Είναι, αντιθέτως, απαράδεκτη η πρόβλεψη στον νόμο μέτρων πειθαρχικού χαρακτήρα για την μη εμπρόθεσμη υποβολή εισηγητικής έκθεσης.

(β) Η συμμετοχή εξωτερικών προς το Τμήμα μελών σε εισηγητικές επιτροπές και εκλεκτορικά σώματα είναι κατ' αρχήν θετική. Ωστόσο θα δημιουργήσει μεγάλα ως ανυπέρβλητα προβλήματα στις περιπτώσεις των τριαντακονταμελών σωμάτων (απαιτήσεις μετακινήσεων, μη εξεύρεση δέκα εξωτερικών μελών στο ίδιο γνωστικό αντικείμενο με την υπό πλήρωση θέση). Επίσης, η υποχρέωση κλήρωσης εκ του συνόλου των μελών ΔΕΠ με ίδιο γνωστικό αντικείμενο ανά την επικράτεια αφαιρεί κάθε πλαίσιο επιλογής κριτών από το οικείο Τμήμα, με ενδεχόμενη συνέπεια την ποιοτική υποβάθμιση των καλύτερων Τμημάτων.

Πρόταση: Να προβλέπεται από το νόμο η συμμετοχή ενός τουλάχιστον εξωτερικού μέλους στις εισηγητικές επιτροπές. Η σύνθεση των εκλεκτορικών σωμάτων να ορίζεται βάσει αποφάσεων των Γενικών Συνελεύσεων των Τμημάτων.

Άρθρο 24

Καθήκοντα, δικαιώματα και υποχρεώσεις των μελών ΔΕΠ

Στις κατηγορίες μελών ΔΕΠ πλήρους απασχόλησης και μερικής απασχόλησης, είναι ανάγκη να προστεθεί μια κατηγορία μελών *πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης*.

Άρθρο 25

Μέλη ΔΕΠ μερικής απασχόλησης

Η ένταξη στην κατηγορία με τετραετή ορίζοντα είναι δυσλειτουργική.

Άρθρο 26

Αναδιάρθρωση Σχολών και Τμημάτων

Κάθε αναδιάρθρωση πρέπει να εκκινεί από πρωτοβουλία του οικείου ΑΕΙ. Η πρόβλεψη έκδοσης προεδρικού διατάγματος σε τακτή προθεσμία (ενός έτους) από την ψήφιση του νέου νόμου, εγείρει ερωτήματα ως προς την πρόθεση της συγκεκριμένης διάταξης τα οποία οφείλουν να απαντήσουν οι συντάκτες της.

Άρθρο 27

Ίδρυση νέων Σχολών και Τμημάτων

Η προσθήκη εδαφίου στο τέλος της παραγράφου 6 του άρθρου 6 του Ν.1268/1982, θέτει απαιτήσεις από την Σύγκλητο οι οποίες δεν μπορούν αντικειμενικά να ικανοποιηθούν στα χρονικά περιθώρια που τίθενται στην επόμενη παράγραφο (7) του ίδιου άρθρου. Αναμένεται από τον νομοθέτη να διευκρινήσει την έννοια της απαιτούμενης, μεταξύ άλλων, «μελέτης βιωσιμότητας».

Ωστόσο, παραμένουν σε ισχύ διατάξεις του Νόμου που ευνοούν τον κατακερματισμό, ακόμα και σε επίπεδο Τμημάτων, των ΑΕΙ «για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων αναγκών για την περιφερειακή ανάπτυξη και αποκέντρωση της ανώτατης παιδείας».

Άρθρο 28

Όργανα Σχολής

(α) Προτείνεται η συμμετοχή στην Κοσμητεία και εκπροσώπου των μεταπτυχιακών φοιτητών.

(β) Οι αρμοδιότητες της Κοσμητείας σε διατμηματικά προπτυχιακά προγράμματα είναι κενό γράμμα εφόσον δεν αλλάζει το απόλυτα αποθαρρυντικό πλαίσιο για τη ίδρυση τέτοιων προγραμμάτων.

Άρθρο 29

Αρμοδιότητες και Σύνθεση Γενικής Συνέλευσης Τμήματος

Η πρόβλεψη του εδ. 1β. «αμιγώς επιστημονικά-ερευνητικά θέματα υπάγονται αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος Ειδικής Σύνθεσης» συνιστά μια σημαντική μετάθεση αρμοδιοτήτων, η οποία διευρύνει τον χαρακτήρα της Γ.Σ.Ε.Σ. Μια τέτοια ρύθμιση θα έπρεπε να είναι πολύ σαφέστερη, με δεδομένο τον αναλυτικό ορισμό των καθηκόντων της Γενικής Συνέλευσης από τον ισχύοντα (και μη αναθεωρούμενο ως προς τις διατάξεις αυτές) Νόμο. Επίσης, θα έπρεπε να ισχύσει κατ' αναλογία και για τη Σύγκλητο Ειδικής Σύνθεσης.

Γ. Θεωρούμε θετικές τις προβλέψεις των ακόλουθων άρθρων:

Άρθρο 7: *Ρυθμίσεις οικονομικού περιεχομένου*

(Κατάργηση του ελέγχου σκοπιμότητας των δαπανών από τον Πάρεδρο / Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου (αρ. 7.1), καθώς και η πρόθεση απαλλαγής από φόρο εισοδημάτων (για τα ΑΕΙ) και δωρεών (για τους δωρητές προς ΑΕΙ – πάντως, προβλέπεται ειδικότερη ρύθμιση με υπουργική απόφαση)

Άρθρο 10: *Συνήγορος ΑΕΙ*

(Προέχει, όμως, η επαρκής στελέχωση των νομικών υπηρεσιών των ΑΕΙ).

Άρθρο 11: *Υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών – Σύμβουλοι φοιτητών*

(Ακαδημαϊκοί σύμβουλοι υφίστανται από ετών στα Τμήματα του Πανεπιστημίου Κρήτης)

Άρθρο 16: *Διοργάνωση σπουδών σε ξένη γλώσσα*

(Με επιφύλαξη ως προς την προβλεπόμενη ειδικότερη νομοθετική ρύθμιση)

Άρθρο 17: *Διαφάνεια – Δημοσιότητα*

(Και, συναφώς, αρ. 14.4: διανομή στους διδασκόμενους «αναλυτικού διαγράμματος μελέτης». Ωστόσο, πέραν της αρχής της δημοσιότητας και της διαφάνειας, τα θέματα λεπτομερούς εφαρμογής θα έπρεπε να είναι αντικείμενο του Εσωτερικού Κανονισμού των ΑΕΙ και όχι του νόμου – πλαισίου).